

IFAU

Institutet för arbetsmarknads- och
utbildningspolitisk utvärdering

Arbetsmarknadseffekter av öppna gränser

**Mattias Engdahl
Olof Åslund**

RAPPORT 2013:9

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) är ett forskningsinstitut under Arbetsmarknadsdepartementet med säte i Uppsala. IFAU ska främja, stödja och genomföra vetenskapliga utvärderingar. Uppdraget omfattar: effekter av arbetsmarknads- och utbildningspolitik, arbetsmarknadens funktionssätt och arbetsmarknadseffekter av socialförsäkringen. IFAU ska även sprida sina resultat så att de blir tillgängliga för olika intressenter i Sverige och utomlands.

IFAU delar även ut forskningsbidrag till projekt som rör forskning inom dess verksamhetsområden. Forskningsbidragen delas ut en gång per år och sista dag för ansökan är den 1 oktober. Eftersom forskarna vid IFAU till övervägande del är nationalekonomer, ser vi gärna att forskare från andra discipliner ansöker om forskningsbidrag.

IFAU leds av en generaldirektör. Vid institutet finns ett vetenskapligt råd bestående av en ordförande, institutets chef och fem andra ledamöter. Det vetenskapliga rådet har bl.a. som uppgift att lämna förslag till beslut vid beviljandet av forskningsbidrag. Till institutet är även en referensgrupp knuten där arbetsgivar- och arbetstagersidan samt berörda departement och myndigheter finns representerade.

Rapporterna finns även i tryckt format. Du kan beställa de tryckta rapporterna via telefon eller mejl. Se nedanstående kontaktinformation.

Postadress: Box 513, 751 20 Uppsala
Besöksadress: Kyrkogårdsgatan 6, Uppsala
Telefon: 018-471 70 70
Fax: 018-471 70 71
ifau@ifau.uu.se
www.ifau.se

IFAU har som policy att en uppsats, innan den publiceras i rapportserien, ska seminariebehandlas vid IFAU och minst ett annat akademiskt forum samt granskas av en extern och en intern disputerad forskare. Uppsatsen behöver dock inte ha genomgått sedvanlig granskning inför publicering i vetenskaplig tidskrift. Syftet med rapportserien är att ge den ekonomiska politiken och den ekonomisk-politiska diskussionen ett kunskapsunderlag.

Arbetsmarknadseffekter av öppna gränser*

av

Mattias Engdahl[§] och Olof Åslund[¶]

2013-05-03

Sammanfattning

Rapporten studerar arbetsmarknadseffekter av öppnade gränser. EU-utvidgningen i maj 2004 innebar att medborgarna i de nya medlemsstaterna fick full tillgång till den svenska arbetsmarknaden. Avskaffandet av gränshinder kan påverka den befintliga arbetskraften genom en rad olika mekanismer, t.ex. arbetskraftsinvandring, ekonomisk aktivitet, varu- och tjänstehandel och ändrad förhandlingsstyrka mellan arbetsgivare och arbetstagare. Vi jämför utvecklingen i regioner med direkta färjelinjer till Baltikum och Polen med andra områden i södra Sverige. Resultaten pekar på att relativt sett minskade inkomsterna med ca 1 procent åren efter utvidgningen i de mer exponerade regionerna. Effekterna tenderar att vara tydligare för unga, lågutbildade och utlandsfödda, och i branscher där inflödet av utländsk arbetskraft varit högre eller där gränsöverskridande konkurrens sannolikt är vanligare.

* Vi tackar Caroline Hall för värdefulla kommentarer på den svenska rapporten.

[§] Uppsala universitet, Nationalekonomiska institutionen och Uppsala Center for Labor Studies (UCLS). mattias.engdahl@nek.uu.se.

[¶] IFAU, Uppsala universitet, CReAM och IZA. olof.aslund@ifau.uu.se.

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
2	Rörlighet inom EU efter utvidgningen	6
2.1	Migrationen till Sverige från EU8-länderna	7
3	Data och metoder.....	9
4	Resultat	11
4.1	Huvudresultat.....	12
4.2	Resultat i olika undergrupper	13
4.3	Effekter i olika branscher	15
5	Avslutande kommentarer.....	17
	Referenser	19

1 Inledning¹

Invandringspolitiken är ett omdebatterat och mångfacetterat ämne. En aspekt som under senare år fått ökat utrymme i den svenska debatten är hur förändrade möjligheter till invandring av arbetsmarknadsskäl påverkar den befintliga befolkningen och arbetsmarknaden och ekonomin i stort. Ett skäl till den intensiva diskussionen är det regelverk som sedan 2008 gäller för arbetskraft från länder utanför EU/EES, där Sveriges efterfrågedrivna system utmärker sig som mer öppet än andra länders (OECD 2011). Denna rapport har sin utgångspunkt i en annan omdebatterad reform under 2000-talet: EU:s utvidgning i maj 2004. Flera europeiska länder, med avsevärt lägre löner och BNP, anslöt till unionen och deras medborgare fick därigenom utökad tillgång till den gemensamma marknaden. Vi studerar hur denna reform påverkade svensk arbetsmarknad.

Att öppna en gräns kan påverka den befintliga arbetskraften via ett flertal kanaler, t.ex.: (i) antalet utländska arbetstagare (permanent, tillfälliga, utposterade, irreguljära); (ii) ekonomisk aktivitet (investeringar, lokaliseringsbeslut, passagerar- och godstrafik, turism); (iii) varu- och tjänstehandel; (iv) förhandlingsstyrkan hos arbetstagare och arbetsgivare på grund av utländsk konkurrens.

Dessa mekanismer kan verka både i positiv och i negativ riktning. Vissa av dem är svåra för att inte säga omöjliga att mäta kvantitativt. Det är också mycket svårt att mäta den totala effekten av en reform som inträffar samtidigt i hela landet, eftersom detta förutsätter att vi kan bedöma vad som skulle ha hänt om inte reformen hade genomförts (det så kallade kontrafaktiska tillståndet). Därför ställer denna studie frågan: Är det så att utvecklingen i de regioner som sannolikt påverkades mer av utvidgningen har varit annorlunda än i de som påverkades mindre? Vi studerar utvecklingen i södra Götaland 2000–2008 och utnyttjar skillnader i närhet till färjelinjer till de nya medlemsstaterna som en faktor som påverkar exponeringen för reformens effekter.

Mekanism (i), arbetsmarknadseffekterna av ett inflöde av personer med vissa egenskaper, har varit föremål för en stor och snabbt växande internationell litteratur under det senaste decenniet. Hittills har frågan dock fått begränsad uppmärksamhet i svensk forskning. I en enkel modell leder ökat utbud av arbetskraft till hårdare konkurrens och lägre löner åtminstone på kort sikt. Men i den aktuella forskningen finns ingen enhetlig syn på existensen av eller storleken på denna typ av effekter. Det finns också en pågående metoddebatt om hur man på ett korrekt sätt ska kunna fånga effekterna. Vissa studier

¹ Rapporten är en populärversion av Åslund och Engdahl (2013). Vi hänvisar till den studien för detaljer kring data och metoder och för en fullständig resultatredovisning.

pekar på att effekterna sannolikt är begränsade (Card 2005 är ett exempel), och andra argumenterar för att effekterna på lång sikt kan vara positiva (Ottaviano och Peri 2012). Det finns även studier som pekar på betydande negativa konsekvenser på den befintliga arbetskraftens möjligheter (Borjas, Grogger och Hanson 2008, 2010; Borjas 2003). Det finns också relativt ny skandinavisk forskning som pekar på negativa effekter. Bratsberg och Raaum (2011) finner att lönetillväxten i den norska byggbranschen har varit svagare för yrkeskategorier som varit mer exponerade för konkurrens från utländsk arbetskraft.

Pekkala Kerr och Kerr (2011) drar utifrån en genomgång av litteraturen slutsatsen att de flesta studier pekar på att effekterna för befolkningen som helhet troligen är relativt små, men större för lågutbildade och tidigare invandrade (vilka författarna menar är närmare substitut till de invandringsströmmar som nu ses i Europa). Att effekterna varierar är ett resultat som återkommer i Dustmann, Frattini och Preston (2012) som finner att invandring sänker lönerna i den lägre delen av fördelningen, men höjer dem i viss mån högt upp i lönefördelningen. I en annan studie från Norge drar Bratsberg m.fl. (2010) slutsatsen att effekterna beror på varifrån invandringen kommer, där flöden från t.ex. Sverige har större effekt än invandring från länder längre bort.²

När det gäller mekanismerna (ii) och (iii), ekonomisk aktivitet och handel, är det rimligt att förvänta sig att regioner med närhet/transporter till de nya marknaderna kan dra nytta av ökad ekonomisk aktivitet till följd av de öppnade gränserna. Närhet till nya marknader kan påverka företagens lokaliseringsbeslut (se Niebur och Stiller 2002 för en översikt). Ett exempel är erfarenheterna från frihandelsavtalet NAFTA (North American Free Trade Agreement) där mexikanska företag flyttade närmare gränsen till USA, vilket i sin tur ökade sysselsättningen i tillverkningsindustrin i amerikanska gränstäder (Hanson 1996, 1998, 2001).

Den positiva effekten till följd av ekonomisk aktivitet kan dock motverkas av ökad konkurrens på varu- och tjänstemarknaderna. Ökad konkurrens genom att gränsen till ett land med lägre löner öppnas kan sätta press på lönerna även om flödet av arbetskraft inte påverkas i någon större utsträckning (mekanism (iv)). Ett trovärdigt hot om att köpa tjänsterna eller hitta arbetskraften utomlands kan vara tillräckligt för att påverka. Visst stöd för denna hypotes finns i t.ex. Blanchflower och Shadforth (2009) som studerar effekterna av EU-utvidgningen i Storbritannien. Om denna typ av effekter finns är de sannolikt också större i områden närmare gränserna.

² Fler översikter finns t.ex. i Okkerse (2008) och Longhi m.fl. (2005). Dustmann, Glitz och Frattini (2008) diskuterar olika mekanismer genom vilka en ekonomi kan anpassa sig till invandring.

Fri rörlighet för produktionsfaktorer, varor och tjänster är den kanske viktigaste hörnstenen i EU. Utvidgningen 1 maj 2004 innebar att tio nya stater anslöt till unionen: åtta centraleuropeiska (Estland, Lettland, Litauen, Polen, Slovenien, Slovakien, Tjeckien och Ungern – EU8), och de två medelhavs-länderna Cypern och Malta. Migrationen från de nya medlemsländerna till de gamla ökade avsevärt efter utvidgningen, och det finns indikationer på att en del andanträngning skedde i vissa branscher och yrken (Kahanec, Zaičeva och Zimmermann 2010).

Den samlade litteraturen kring effekter av utvidgningen är begränsad och många studier är snarast beskrivande. Svenska erfarenheter diskuteras t.ex. i Doyle, Hughes och Wadensjö (2006) och i Gerdes och Wadensjö (2010). Vissa studier från Storbritannien pekar på små eller inga negativa effekter på den redan befintliga befolkningens arbetsmarknad (se Reed och LaTorre, 2009, Lemos och Portes, 2008, Gilpin m.fl., 2006, och Portes och French, 2005).³ En studie som ligger närmare vår är Braakmann och Vogel (2010) som studerar hur utvidgningen 2004 påverkade tyska företag nära den polska gränsen. Deras resultat pekar på minskad omsättning och export i större företag, och minskad lönsamhet trots ökad omsättning i mindre företag.

Vår studie pekar på att arbetsinkomsterna sjönk med ca 1 procent i regioner nära transportmöjligheter till de nya medlemsländerna, relativt regioner lite längre bort. Det är viktigt att komma ihåg att detta är den relativa utvecklingen – den totala effekten kan vara negativ eller positiv, och det är inget vi fångar i denna studie. De negativa effekterna tenderar att vara större bland unga och lågutbildade, utrikes födda och bland personer som kan förväntas ha låga inkomster. Vi finner också att effekterna är mer påtagliga i branscher där inflödet av arbetstagare från EU8 har varit större, och där vi kan förvänta oss att konkurrensen över gränserna kan vara starkare.

Våra data visar dessutom att även om EU-utvidgningen 2004 ledde till en markant ökad närvaro av personer från EU8-länderna så finns det inga starka tecken på att permanenta och tillfälliga registrerade migranter i ökad utsträckning koncentrerats till områdena nära färjelägena. Detta indikerar att effekterna åtminstone delvis uppstått via andra mekanismer (utstationerade arbetstagare, utländska företag, förändrad förhandlingsstyrka) än de som tidigare huvudsakligen har studerats.

Resten av rapporten är upplagd på följande sätt. Avsnitt 2 ger en kort beskrivning av rörligheten inom EU efter reformen, med särskilt fokus på Sverige och personer från EU8-länderna. Avsnitt 3 diskuterar översiktligt de

³ Constant (2011) ger en överblick av effekterna på hela Europeiska unionen.

data och metoder som används i den empiriska analysen. Avsnitt 4 redovisar resultaten och avsnitt 5 ger några avslutande kommentarer.

2 Rörlighet inom EU efter utvidgningen

Den fria rörligheten för arbetstagare inom EU regleras av EG-fördraget, artikel 39. I debatten som föregick utvidgningen 2004 framkom farhågor för ”social dumpning” och invandring av billig arbetskraft från de nya medlemsländerna. I anslutningsfördraget från 2003 tillkom en klausul som gav enskilda medlemsstater rätt att begränsa tillträdet till sina arbetsmarknader under högst sju år. Under de första två åren efter anslutningen reglerade nationell lagstiftning och politik helt tillgången till de enskilda ländernas arbetsmarknader. Begränsningarna kunde sedan förlängas med tre plus två år om det fanns allvarliga störningar (Kahanec, Zaiceva och Zimmermann 2010). Därför kunde övergångsperioden avslutas senast den 30 april 2011.

Den svenska debatten innehöll de ovan nämnda argumenten och betonade också risken för att välfärdssystemen skulle attrahera migranter (Doyle, Hughes och Wadensjö 2006). Mot detta stod t.ex. argumentet att eftersom Sverige aktivt hade främjat utvidgningen var det inte rimligt att tillämpa restriktioner. I slutändan kunde man inte nå en överenskommelse om hur övergångsbestämmelserna skulle konstrueras, vilket ledde till att Sverige som ett av endast tre länder inte införde några begränsningar (tillsammans med Storbritannien och Irland).

Som väntat ökade flödet av migranter från de nya medlemsländerna efter utvidgningen. Men massinvandringen uteblev och de flesta av medlemsstaterna lättade eller avskaffade sina övergångsregler innan det var obligatoriskt 2011. En tidig utvärdering från Europeiska kommissionen påpekade att det inte fanns någon uppenbar direkt koppling mellan migrationsströmmarna och var övergångsbestämmelser införts (Europeiska gemenskapernas kommission 2006). Denna uppfattning bekräftades i en senare rapport (Europeiska gemenskapernas kommission 2008).

Ändå finns det tydliga bevis för att fördelningen av invandrare från de nya medlemsstaterna i Europeiska unionen är ojämn. Irland och Storbritannien har tagit emot den största andelen migranter i förhållande till befolkningens storlek (Europeiska gemenskaperna 2008). De två länderna mottog nästan 70 procent av migranterna till de gamla medlemsländerna de första åren efter utvidgningen (Kahanec, Zaiceva och Zimmermann, 2010; Boeri och Brucker, 2005). Inflödet till Sverige var mer blygsamt, trots avsaknaden av begränsningar (Wadensjö och Gerdes, 2010).

Ett mönster i de senare årens rörlighet inom EU är att tillfällig migration blir allt vanligare (se t.ex. Blanchflower och Lawton, 2010). Likaså har utstationering av arbetstagare i andra medlemsstater ökat (Europeiska gemenskapernas kommission 2008, Dølvik och Eldring 2008).

2.1 Migrationen till Sverige från EU8-länderna

Under de senaste decennierna har den utlandsfödda befolkningen i Sverige vuxit kraftigt. Migrationen från de nuvarande EU8-länderna har bara i mindre utsträckning bidragit till denna utveckling. Historiskt sett har det förekommit några begränsade flyktingströmmar från dessa länder till följd av politiska oroligheter och konflikter (Ungern 1956–57; Tjeckoslovakien 1968–69; Polen 1982). Kvinnor har under en period utgjort en relativt stor andel av migranterna från Polen och de baltiska länderna, men detta mönster ändrades i och med ett större inflöde av manliga arbetskraftsmigranter efter EU-utvidgningen.

Efter 2004 har antalet EU8-migranter stigit markant, men är fortfarande på relativt begränsade nivåer. Från ca 4 000 individer per år 2000–2003, redovisar SCB:s officiella statistik en gradvis ökning till över 10 000 per år från och med 2006. Ca hälften av dessa personer kommer från Polen. Våra data över Södra Götaland visar att den mer permanenta⁴ befolkningen i arbetsför ålder (16–64) från EU8-länderna steg från 19 000 år 2003 till 25 000 år 2008. Men denna grupp utgör fortfarande endast knappt 2 procent av befolkningen i regionen. Jämfört med de migranter från EU8-länderna som varit i Sverige längre, är de nyanlända yngre och har lägre utbildning.

En grupp av särskilt intresse i detta sammanhang är de tillfälliga arbetskraftsmigranterna. Dessa ingår många gånger inte i den befolkningsstatistik som nämnts ovan, men är självklart en grupp som kan tänkas påverka arbetsmarknaden. Tabell 1 redovisar en del egenskaper för personer från EU8 som var tillfälligt i Sverige under åren 2000–2008. Ett första konstaterande är att gruppen har vuxit över tiden, redan innan EU-utvidgningen, men i en snabbare takt efter reformen. En växande majoritet av individerna är män, i genomsnitt runt 30 år gamla. Efter 2004 har de tillfälliga migranterna stannat längre och har högre inkomster, både totalt och från huvudarbetsgivaren (som utgör källan för den allra största delen av totalinkomsten).

Den nedre delen av tabellen visar också att fördelningen över branscher har ändrats påtagligt. Innan 2004 återfanns de flesta i den tillfälliga arbetskraften inom jordbruket där korttidskontrakt för utländska arbetare under lång tid har

⁴ Med permanenta migranter avses här personer som ingår i befolkningsstatistiken. Grundregeln för detta är att personen har ett uppehållstillstånd som visar att avsikten är att stanna i Sverige i minst ett år.

varit en etablerad del av produktionen, särskilt i södra Sverige. Sedan den svenska arbetsmarknaden blev mer allmänt tillgänglig för befolkningen i de nya medlemsstaterna, har andelen inom jordbruket minskat betydligt, även om det faktiska antalet personer har ökat. Tabellen visar på kraftiga ökningar inom bygg, företagstjänster (där bemanningsföretag ingår) och handeln. Den ökade närvaron i dessa branscher återfinns också bland de mer permanenta migranterna.

Tabell 1 Tillfälliga arbetskraftsmigranter från EU8, 2000–2008

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Ålder (genomsnitt)	32,33	32,68	31,13	30,30	29,91	29,71	29,46	29,45	29,53
Andel män (%)	63	64	62	63	65	71	74	75	75
<Sex månader i SE (%)	95	91	90	90	83	71	70	65	64
Inkomst från huvudarbetsgivare	26769	34707	34248	36429	36531	49655	56707	63774	72451
Total inkomst	27541	35645	34991	37206	37221	50192	57250	64395	73246
<i>N</i>	3366	3594	4306	4876	6211	6560	7312	8917	10756
Fördelning över branscher									
Ej klassificerade	4,84	5,01	5,23	8,00	11,61	12,93	9,11	8,05	11,03
Jord- och skogsbruk	78,76	78,38	76,50	76,05	66,90	57,30	52,72	50,30	48,61
Gruvor och mineral	0,62	0,75	0,39	0,53	0,53	0,82	0,33	0,26	0,77
Tillverkning	2,53	2,14	3,86	2,85	4,70	5,44	6,80	7,58	8,61
El, gas och vatten	0,00	0,00	0,07	0,02	0,02	0,00	0,00	0,02	0,07
Bygg	0,77	1,14	1,70	1,23	1,93	5,21	8,97	10,53	9,09
Handel	1,37	2,48	2,67	2,44	3,69	4,16	6,10	8,65	7,52
Hotell och restaurang	0,15	0,14	0,44	0,29	1,14	2,27	2,48	2,16	2,20
Transporter	0,95	0,61	0,30	0,29	0,47	0,66	0,88	1,57	1,93
Finansiella tjänster	0,03	0,08	0,05	0,04	0,00	0,20	0,15	0,19	0,12
Företagstjänster (inkl. bemanning), fastigheter	1,54	1,98	2,07	2,11	4,04	7,55	8,26	7,39	7,74
Offentlig adm.	0,45	0,45	0,53	0,88	0,24	0,14	0,26	0,15	0,00
Utbildning	1,13	1,20	1,09	1,03	0,85	0,73	1,14	0,95	0,18
Hälsa- och sjukvård	1,13	1,39	1,16	1,29	1,05	0,99	1,18	1,03	0,44
Andra samhällsreliga och kulturella tjänster	5,73	4,26	3,92	2,95	2,83	1,60	1,64	1,17	1,69

Anm: Populationen omfattar tillfälliga arbetstagare (ingående i SCB:s register för personer som betalar särskild inkomstskatt SINK och individer som har betalat inkomstskatt i Sverige men inte tillhör den permanenta befolkningen, dvs arbetstagare som har en vistelsetid som understiger ett år) under 2000–2008. De som inkluderas är medborgare i ett EU8-land. I datamaterialet saknas information om medborgarskap för en betydande andel av individerna, dessa är inte med i underlaget för tabellen.

3 Data och metoder

Det huvudsakliga datamaterialet för denna studie bygger på avidentifierade register från SCB som samlats i den så kallade IFAU-databasen.⁵ Huvudanalysen använder data som omfattar hela befolkningen i åldrarna 16–64 boende i Södra Götaland under perioden 2000–2008. För varje person och år finns bakgrundsuppgifter om t.ex. bostadsort, kön, ålder, utbildning, familjeställning, födelseland, och ev. invandringsår. Dessutom ingår detaljerad information om sysselsättning, förvärvsinkomster och arbetsgivare. För ett stort urval (alla i offentlig sektor och ca hälften av dem som jobbar i privat sektor) har vi också tillgång till uppgift om månadslöner. Totalt omfattar materialet nästan nio miljoner observationer.

Som beskrivits i inledningen är den grundläggande idén bakom analysen att undersöka om utvecklingen på arbetsmarknaden bland dem som bor nära färjelinjer till de nya medlemsstaterna skiljer sig från utvecklingen för dem som bor längre bort.⁶ Närhet till kommunikationer används alltså som en indikator för potentiellt högre exponering för reformens effekter. I södra Sverige finns fyra orter som hade färjelinjer till EU8 redan innan reformen: Karlskrona, Karlshamn, Ystad och Trelleborg.⁷

Linjen mellan Ystad och Świnoujście i Polen har funnits åtminstone sedan 1960-talet. Trafiken från Trelleborg är mer fokuserad på Tyskland, bland annat Sassnitz nära den polska gränsen. Periodvis har det också funnits linjer direkt till Polen, bland annat Świnoujście. Från Karlskrona finns en linje till Gdynia, hamnstaden nära Gdansk i Polen. Från Karlshamn har trafiken framför allt gått till destinationer i de baltiska länderna.⁸

I grundmodellen använder vi 50 km som skiljelinje – boende inom den radien ingår i behandlingsgruppen, boende i Södra Götaland men längre bort utgör kontrollgrupp (se Figur 1).

Vi kommer också att diskutera resultat med kompletterande/alternativa indelningar. Åslund och Engdahl (2013) diskuterar också ytterligare en mängd variationer och känslighetsanalyser kring indelningen och definitionen av kontrollgruppen, vilka stöder de resultat som presenteras här.

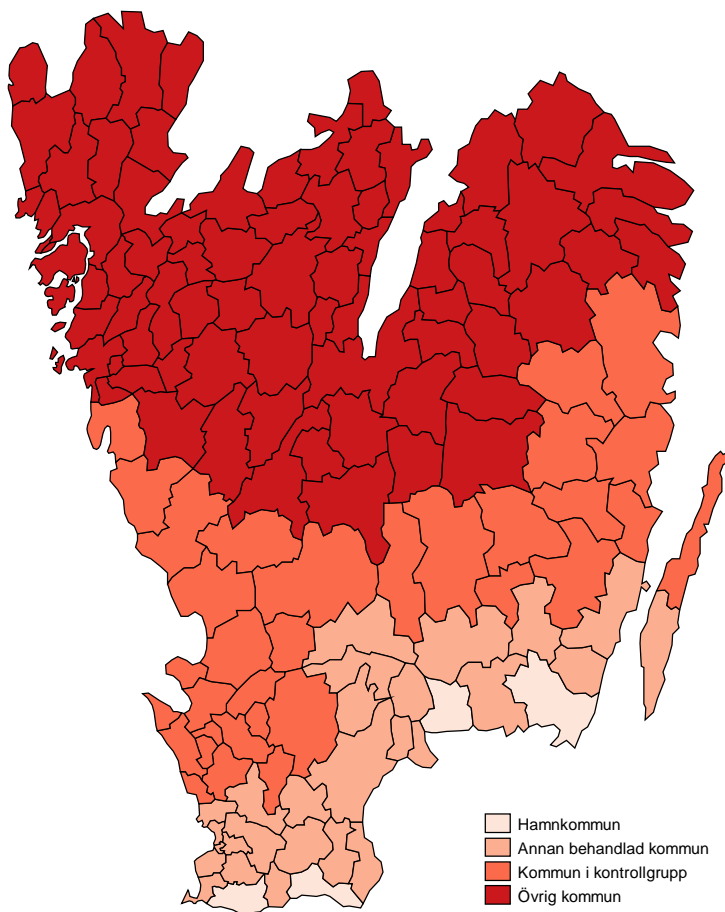
⁵ De kompletterande datamaterialen finns beskrivna i Åslund och Engdahl (2013).

⁶ Individer födda i de nya medlemsstaterna exkluderas från analysen då vi är intresserade av effekterna av öppnandet av en gräns på den befintliga befolkningen.

⁷ Vi utesluter färjelinjer till Stockholmsregionen på grund svårigheterna att hitta en lämplig kontrollregion.

⁸ Se bland annat Bergenek och Brogren (2006) för en närmare beskrivning av hur sjöfarten över Östersjön har utvecklats i modern tid.

Götaland

Figur 1 De studerade regionerna

Ett underliggande antagande för att kunna tolka resultaten är att om reformen inte hade genomförts så hade utvecklingen i kontrollregionerna varit densamma som i behandlingsregionerna. Detta är ett så kallat identifierande antagande som inte kan testas i en strikt bemärkelse. Däremot finns det ett antal mönster som pekar på att det är rimligt. Det första är att innan reformen liknar grupperna varandra i stor utsträckning avseende ålder, kön, familjebakgrund, utbildning, sysselsättning, inkomster, branschfördelning. Naturligtvis finns vissa skillnader, men överlag förefaller grupperna vara jämförbara.⁹

⁹ För en mer utförlig diskussion se Åslund och Engdahl (2013).

Den statistiska modell vi använder tar hänsyn till en stor uppsättning individegenskaper, och tillåter också för möjligheten att det finns trender i arbetsmarknadsutfallen som skiljer sig åt mellan kommuner. Ett vanligt steg i denna typ av analys är att genomföra så kallade placebo-analyser. I vårt fall innebär det att vi "flyttar" reformen i tiden och låtsas att den ägde rum 1998, och sedan genomför en motsvarande analys fast för perioden 1994–2002. Tanken är naturligtvis att om vi då ser mönster som liknar dem i huvudanalysen bör vi vara oroliga för att det finns någon faktor som vi inte har kunnat ta hänsyn till. Resultaten av denna övning motsäger inte den ansats vi har valt (se Åslund och Engdahl 2013 för detaljer).

En annan relevant fråga är vilka indikationer som finns på att det vi kallar behandlade områden faktiskt påverkades mer av EU-utvidgningen än platser inte så mycket längre bort? Ser vi till permanenta och tillfälliga migranter från de nya medlemsstaterna pekar mönstren på att dessa grupper i viss utsträckning var koncentrerade inte så långt från hamnarna redan innan reformen, men att denna koncentration inte har ökat påtagligt efter EU-utvidgningen.

Statistiken från passagerartrafiken visar å andra sidan på en kraftig ökning av antalet resenärer från de nya medlemsländerna, vilket rimligen har haft någon form av effekt på de orter dit trafiken går. Denna ökning av resandet med båt syns inte för linjer från andra länder. I absoluta tal var ökningen störst för Polen, och enligt en relativt ny undersökning är färja det absolut vanligaste sättet att resa från Polen till Sverige (IBIS 2011). I relativa termer har dock resandet från Lettland och Litauen ökat ännu mer.

Det ska också påpekas att vi inte har några direkta uppgifter om utstationerade arbetstagare¹⁰ eller utländska företag. Inte heller kan vi observera eventuella effekter på förhandlingsstyrkan hos olika parter till följd av ändrade förutsättningar för utländsk konkurrens. Men det verkar rimligt att anta att dessa effekter i någon mån är starkare ju närmare individer och företag befinner sig den nyöppnade gränsen. Samtidigt kan positiva och negativa effekter motverka varandra och resultera i en liten totaleffekt. I slutändan är det alltså en fråga för den empiriska analysen.

4 Resultat

Detta avsnitt redovisar resultaten från studien. Vi inleder med en grundläggande analys över befolkningen som helhet i de studerade områdena, och

¹⁰ Arbetsmiljöverket har nyligen fått regeringens uppdrag att bygga upp ett nationellt register kring utstationerade arbetstagare (Prop. 2012/13:71).

fortsätter sedan med att undersöka om effekterna skiljer sig åt mellan olika grupper och branscher.

4.1 Huvudresultat

Tabell 2 visar grundläggande resultat över effekterna på sysselsättning, årsinkomster från arbete och månadsinkomster från huvudarbetsgivaren. Den fråga som besvaras i tabellen kan beskrivas som: För en person med vissa bakgrundsegenskaper i en viss typ av kommun med en viss historisk utveckling på arbetsmarknaden, beror då effekten av EU-utvidgningen 2004 på om man bor nära transporter till de nya medlemsstaterna?

Kolumn (i) redovisar resultaten från en modell utan hänsyn tagen till att det kan finnas långsiktiga trender på kommunnivå som påverkar mönstren. I kolumnerna (ii) och (iii) används modeller som inkluderar linjära respektive kvadratiska trender.

För sysselsättning pekar skattningen i kolumn (i) på en begränsad men statistiskt signifikant negativ effekt: $-0,6$ procentenheter lägre sannolikhet att vara sysselsatt till följd av större exponering mot reformens effekter. Men detta resultat håller inte för de mer krävande modellerna i kolumn (ii) och (iii). Sammantaget finns det alltså inget starkt stöd för att sysselsättningen för den befintliga befolkningen skulle ha påverkats överhuvudtaget.

För årsinkomster från arbete är mönstren mer stabila. Samtliga specifikationer pekar på negativa effekter i storleksordningen 1 procent. Dessa är statistiskt signifikanta, men också kvantitativt begränsade. De skattade effekterna är något lägre i den mest krävande modellen, men överlag framstår resultaten som robusta. Den tredje utfallsvariabeln i tabellen – månadsinkomster från huvudarbetsgivaren – ger en likartad bild. Ett skäl att komplettera med denna variabel är att den mäter kopplingen till en enskild arbetsgivare under en del av året då säsongarbete är mindre vanligt.¹¹ Vi har också testat att skatta effekter på månadslöner för heltidsarbete. Resultaten ger inget stöd för tydliga effekter i denna dimension (se Åslund och Engdahl 2013).¹²

I Åslund och Engdahl (2013) redovisar vi en kompletterande analys där behandlingsgruppen delas in i tre kategorier beroende på avstånd till färjeläget. Det finns då en viss tendens till att effekterna är större ju närmare färjeläget

¹¹ Variabeln är konstruerad så att endast anställningar inkluderande november omfattas. November är den månad som vanligen ligger till grund för sysselsättnings- och lönestatistik i Sverige.

¹² Skillnaden mellan resultaten för månadsinkomster hos huvudarbetsgivaren och för månadslöner kan verka märklig – för en person som arbetar heltid hos en arbetsgivare bör de vara så gott som identiska. Men en närmare analys visar att bland dem med lägre års- och månadsinkomster är det många som inte finns med i lönedata. Detta är ett skäl till att vi huvudsakligen använder oss av de heltäckande uppgifterna om inkomster.

man kommer, vilket stärker argumentet att närhet till kommunikationerna påverkar exponeringsgraden även i ett relativt lokalt perspektiv.

Vi har också genomfört ett stort antal känslighetsanalyser för att se om resultaten förändras om vi exkluderar vissa kommuner och regioner. Den sammantagna bilden är att resultaten är stabila och att de grundläggande mönstren kvarstår t.ex. om Malmö kommun eller både Skåne och Hallands län exkluderas från analysen. Ett ytterligare steg i denna riktning är att studera enbart lokala effekter i Blekinge län, där två av fem kommuner har färjor till de nya medlemsstaterna. Resultaten pekar även här på likartade effekter jämfört med huvudanalysen.

Tabell 2 Grundläggande resultat – effekter av EU-utvidgningen på sysselsättning och inkomster

	Färjeläge inom 50 km		
	(i)	(ii)	(iii)
Sysselsättning (procentenheter)	-0,6*	+0,1	+0,2
Årsinkomst arbete (%)	-1,5**	-1,2***	-0,9**
Månadsinkomst från huvudarbetsgivare (%)	-1,1*	-1,2*	-1,0*
Ingen trend	X		
Linjära trender		X	
Kvadratiska trender			X
Kontroll för bakgrundsvariabler	X	X	X
Kontroll för kommuner	X	X	X
Kontroll för kalenderår	X	X	X

Anm: Tabellen visar skattningar från linjära sannolikhetsmodeller för olika arbetsmarknadsutfall. Robusta standardfel klustrade på kommun används. Se Åslund och Engdahl (2013) för närmare detaljer. *, ** och *** indikerar signifikans på 5-, 1- och 0,1-procentsnivå.

4.2 Resultat i olika undergrupper

Det finns anledning att tro att effekterna av reformen kan variera mellan grupper. Dels visar tidigare forskning att de som utgör närmare substitut till den utländska arbetskraften påverkas mer av ökad invandring. Dessutom pekar statistik och andra omständigheter på att vissa branscher påverkas mer än andra av öppnade gränser och/eller ett ökat inflöde av utländsk arbetskraft.

I analyserna nedan kommer vi att använda modell (iii) ovan, dvs. den där vi tar hänsyn till flest möjliga alternativa förklaringar. Tabell 3 visar resultat där populationen delats upp i olika dimensioner och där analysen genomförs

separat för respektive undergrupp. Vi använder här både grundspecifikationen med en 50 km radie från färjan för att definiera behandlings- och kontrollgrupperna, och en kompletterande variant där vi exkluderat dem i intervallet 26–50 km och alltså fokuserar på effekterna för personer inom 25 km. I den vänstra delen av tabellen förefaller effekterna vara relativt likartade utifrån ålder och utbildning – det är svårt att se ett tydligt mönster. Det är också viktigt att påminna sig om att det finns en betydande statistisk osäkerhet i skattningarna. Ser vi till punktskattningarna är de större för män än för kvinnor, vilket skulle kunna vara väntat då en stor del av arbetstagarna från EU8 är män.

Det förefaller också som att utlandsfödda påverkats mer av utvidgningen, ett mönster som är i linje med tidigare forskning som visar att effekterna av invandring är större för tidigare invandrade än för befolkningen som helhet (Pekkala Kerr och Kerr 2011). Det faktum att det finns en betydande etnisk segregation på den svenska arbetsmarknaden (Åslund och Skans 2010) pekar också på att konkurrens-effekten kan vara större för dem med utländsk bakgrund.

När vi går till den högra delen av tabellen och fokuserar på dem närmare hamnarna framträder ett mönster för ålder och utbildning som kanske ligger närmare det förväntade. De största skattade effekterna återfinns där för de unga och de lågutbildade. Samtidigt bör man notera att det även här finns en signifikant effekt för högutbildade, och att mönstren för kön och utländsk bakgrund blir mindre markerade.

En annan variant för att studera dessa så kallade heterogena effekter är att dela upp populationen efter predicerad inkomst, dvs. den inkomst vi skulle förvänta oss utifrån personens observerade bakgrundsegenskaper. Om man gör det visar det sig att effekterna av EU-utvidgningen tenderar att vara större i den nedre delen av inkomstfördelningen. Detta mönster framträder särskilt tydligt när vi exkluderar personer under 25 år för att fokusera på de åldersgrupper där personerna som regel avslutat sin utbildning.¹³

¹³ Resultaten redovisas här inte i detalj. För mer information se Åslund och Engdahl (2013).

Tabell 3 Effekter i olika undergrupper

	Färjeläge inom 50 km		<25 km (exkl. 25–50)	
	Årsinkomst	Månadsink.	Årsinkomst	Månadsink.
Hela befolkningen (för jämförelse)	-0,9**	-1,0*	-0,8	-1,6**
Kvinnor	-0,5	-0,7	-0,6	-1,9*
Män	-1,3**	-1,2**	-0,9	-1,3*
16–29 år	-0,6	-1,1	-1,4	-3,8**
30-64 år	-1,1***	-1,0**	-1,2*	-1,3**
25-55 år	-1,5**	-1,0**	-1,0*	-1,1*
Mindre än gymnasium	+0,8	-1,0	-2,2*	-3,0*
Gymnasium	-1,6***	-0,7	-1,1	-1,1
Eftergymnasial	-1,5*	-1,1*	+0,4	-1,8*
Infödda	-0,9**	-0,9*	-0,7	-1,6**
Utlandsfödda	-1,6	-2,5*	-2,5	-1,8

Anm: Tabellen visar skattningar från linjära sannolikhetsmodeller för olika arbetsmarknadsutfall. Modellerna har skattats separat för olika undergrupper. Robusta standardfel klustrade på kommun används. *, ** och *** indikerar signifikans på 5-, 1- och 0,1-procentsnivå.

4.3 Effekter i olika branscher

Som visades i Tabell 1 innebar EU-utvidgningen 2004 olika stora förändringar i närvaron av arbetare från EU8-länderna i olika branscher. Det ligger nära tillhands att tänka att effekterna rimligen borde vara större i de branscher där inflödet ökat mest. Mot detta står argumentet att ett realiserat inflöde kan vara en effekt av en särskilt stor efterfrågan och aktivitet i branschen. I den mån denna aktivitet är en effekt av att marknaderna öppnats upp kan tvärtom anställda i dessa branscher ha gynnats av reformen. Som diskuterats ovan kan också effekter uppstå genom ett ”hot” om att t.ex. kunna köpa tjänster från företag på andra sidan gränsen. Om detta är fallet är det snarare relevant att överväga i vilka branscher denna typ av konkurrens är mest sannolik.

I Tabell 4 är det ganska slående att se de stora skattade negativa effekterna i tillverkningsindustrin och i företagstjänster (där bemanningsbranschen ingår). Detta är två områden där inflödet från EU8 har varit särskilt stort. Det finns också viss rapportering kring att konkurrensen från utländska företag inom bemanningsbranschen har ökat efter utvidgningen (t.ex. SvD 2010) och de utländska bemanningsföretagen har ibland beskrivits som betydande konkur-

renter (Petersson 2012). För byggbranschen som också haft en stor ökning av utländsk arbetskraft är skattningen negativ men inte statistiskt signifikant.

Tabell 4 Effekter på årsinkomster per bransch

	Färjeläge inom 50 km
Hela befolkningen (referens)	-0,9**
Jord- och skogsbruk	+2,4
Gruvor och mineral	-5,7
Tillverkning	-1,8**
El, gas och vatten	-0,8
Bygg	-1,3
Handel	-0,2
Hotell och restaurant	-1,5
Transporter	-3,1**
Finansiella tjänster	-1,4
Företagstjänster (inkl. bemanning), fastigheter	-3,4*
Offentlig adm.	-0,9
Utbildning	+0,8
Hälso- och sjukvård	+2,4
Andra samhälleliga och kulturella tjänster	+0,3

Anm: Tabellen visar skattningar från linjära sannolikhetsmodeller för årsinkomster från arbete. Modellerna har skattats separat för olika branscher. Robusta standardfel klustrade på kommun används. *, ** och *** indikerar signifikans på 5-, 1- och 0,1-procentsnivå.

Den tredje bransch där vi finner signifikanta negativa effekter är transporter. Här är det rimligt att tro att konkurrensen från andra sidan gränsen kan vara särskilt uttalad. Även för denna bransch finns medierapportering kring att bland annat Transportarbetarförbundet uppfattade att konkurrensen från utländska företag skulle öka efter utvidgningen (Sveriges Radio, 2004) och att det sedermera även blev så (Sydsvenskan 2011).¹⁴

¹⁴ Åslund och Engdahl (2013) presenterar också en analys med 25 km istället för 50 km radie. De grundläggande mönstren står sig, men vissa skattningar ändras och blir insignifikanta. I detta fall har vi relativt få observationer som identifierar effekterna av intresse i de behandlade områdena (även om det totala antalet observationer är stort även i enskilda branscher). För vissa branscher syns detta även i 50 km-specifikationen. Ett exempel är gruvor och mineral där punktskattningen

5 Avslutande kommentarer

Arbetsmarknadseffekterna av förändringar i regelverken för migration varierar beroende på individuella och regionala förutsättningar. EU-utvidgningen 2004 innebar att den svenska arbetsmarknaden öppnades för arbetstagare i en rad närliggande länder med avsevärt lägre löne- och inkomstnivåer. Denna rapport studerar om de som bodde närmare transportmöjligheter till/från de nya medlemsstaterna påverkades mer av reformen än de som bodde längre bort.

Data visar klart att reformen innebar en ökad närvaro av tillfälliga och mer permanenta migranter från EU8 på den svenska arbetsmarknaden. Däremot finns det inga tydliga tecken på att dessa i ökad utsträckning koncentrerats till områdena nära färjelägena. Däremot har passagerartrafiken från EU8 ökat kraftigt, vilket rimligen påverkat områden nära hamnarna mer. I sammanhanget är det också viktigt att påpeka det vi i dagsläget inte kan observera, t.ex. utstationerade arbetare och utländska företag. I de fall dessa arbetar på korta uppdrag och kontrakt förefaller det sannolikt att resekostnaden blir av större betydelse, och att man därför blir mer benägen att uppehålla sig relativt nära färjorna. Dessutom kan vi inte mäta potentiella skillnader i ”hotet” från konkurrens över gränsen, beroende på avståndet till densamma.

Vår analys pekar på att närhet till den nyöppnade gränsen innebar i storleksordningen 1 procent lägre förvärvsinkomster jämfört med om individen hade bott lite längre bort. Denna effekt är statistiskt signifikant och robust, men kan ses som ekonomiskt relativt måttlig. Resultaten pekar på att effekterna tenderar att öka ju närmare färjelägena man kommer. I likhet med tidigare forskning finner vi också visst stöd för att effekterna är större för de grupper som kan tänkas vara närmare substitut till den utländska arbetskraften. I viss mån ser effekterna ut att vara större bland unga, lågutbildade och utrikes födda, och de är också mer markerade längre ned i den förväntade inkomstfördelningen. Vi finner dessutom att effekterna till en del drivs av de branscher som sett ett stort inflöde av nya arbetstagare från EU8, eller där vi kan förvänta att konkurrensen från andra sidan gränsen kan vara mest påtaglig.

Det är viktigt att påpeka att vi inte mäter de totala effekterna av reformen, utan om effekten skiljer sig åt beroende på närheten till transporter till/från de nya medlemsländerna. Totaleffekten kan vara negativ eller positiv, eller för den delen noll. Den tydliga men begränsade effekt vi finner framstår som rimlig. Reformen innebar en stor förändring i graden av öppenhet mot de nya medlemsländerna, och det verkar sannolikt att vi skulle se någon effekt av att

är mycket stor, men precisionen så dålig att vi inte kan med säkerhet säga att den är skild från noll.

vara mer exponerad mot reformens konsekvenser. Samtidigt skulle vi inte utifrån tidigare forskning förvänta oss dramatiska effekter för den befintliga arbetskraften.

Som vi har diskuterat ovan är registrerad tillfällig eller permanent migration bara en av en mängd möjliga kanaler genom vilka förändringar i migrationslagstiftningen kan påverka arbetsmarknaden. Det faktum att vi ser lokala variationer i effekterna av reformen trots att det inte finns någon tydlig koppling till var den registrerade utländska arbetskraften finns, pekar på att effekterna åtminstone till viss del drivs av faktorer som inte studerats i särskilt stor utsträckning tidigare. Större kunskap om dessa mekanismer framstår som viktig för att bättre förstå de potentiella arbetsmarknadseffekterna av reformer inom migrationspolitiken.

Referenser

- Bergenek, A. och K. Brogren (2006), *Passagerare till sjöss. Den svenska sjöfartens historia*, ShipPax Information, Halmstad.
- Blanchflower, D. och H. Lawton (2010), "The Impact of the Recent Expansion of the EU on the UK Labor Market", kapitel 8 i Kahanec, M and K Zimmermann (red), *EU Labor Markets After Post-Enlargement Migration*, Springer-Verlag, Bonn.
- Blanchflower, D. och C. Shadforth (2009), "Fear, unemployment and migration", *The Economic Journal*, 119, s. 136–182.
- Boeri, T. och H. Brucker (2005), "Migration, Co-ordination Failures and EU Enlargement", IZA DP No. 1600.
- Borjas, G. (2003), "The Labor Demand Curve Is Downward Sloping: Reexamining The Impact of Immigration on the Labor Market", *The Quarterly Journal of Economics*, MIT Press, vol. 118(4), s. 1335-1374
- Borjas, G., J. Grogger och G. Hanson (2008), "Imperfect Substitution between Immigrants and Natives: A Reappraisal", NBER Working Paper No. 13887.
- Borjas, G., J. Grogger and G. Hanson (2010), "Immigration and the Economic Status of African-American Men", *Economica* 77, s. 255–282.
- Braakmann, N. och A. Vogel (2010), "The impact of the 2004 EU enlargement on the performance of service enterprises in Germany's eastern border region", *Review World Economics*, vol. 146, s. 75-89.
- Bratsberg, B. och O. Raaum (2011), "Immigration and Wages: Evidence from Construction", Norface Migration Discussion Paper No. 2011-16.
- Bratsberg, B., O. Raaum, M. Röed, och P. Schöne (2010), "Immigration Wage Impacts by Origin", Norface Migration Discussion Paper No. 2010-2.
- Card, D. (2005), "Is the new immigration really so bad?", *Economic Journal* 115(507), s. 300–323.
- Constant, A. (2011), "Sizing It Up: Labor Migration Lessons of the EU Enlargement to 27", IZA DP No. 6119.
- Dolvik, J. och L. Eldring (2008), "Mobility of labour from the new EU states to the Nordic Region – Development trends and consequences", *Tema Nord* 2008:537.

- Doyle, N., G. Hughes och E. Wadensjö (2006), "Freedom of Movement for Workers from Central and Eastern Europe – Experiences in Ireland and Sweden", Sieps 2006:5.
- Dustmann, C., A. Glitz och T. Frattini (2008), "The labour market impact of immigration", *Oxford Review of Economic Policy*, Oxford University Press, vol. 24(3), s. 478-495.
- Dustmann, C., T. Frattini och I.P. Preston (2012), "The Effect of Immigration along the Distribution of Wages", *Review of Economic Studies*, online, April 18, 2012.
- Europeiska gemenskapernas kommission (2006), "Rapport om hur övergångsordningarna enligt 2003 års anslutningsakt har fungerat under perioden 1 maj 2004–30 april 2006", Meddelande KOM(2006) 48 från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, europeiska ekonomiska och sociala kommittén, Bryssel.
- Europeiska gemenskapernas kommission (2008), "Konsekvenserna av den fria rörligheten för arbetstagare efter EU:s utvidgningar", Meddelande KOM(2008) 765 från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, europeiska ekonomiska och sociala kommittén, Bryssel.
- Gerdes, C. och E. Wadensjö (2010), "Post-Enlargement Migration and Labor Market Impact in Sweden", kapitel 7 i Kahanec, M. och K.F. Zimmermann (red), *EU Labor Markets After Post-Enlargement Migration*, Springer-Verlag, Bonn.
- Gilpin, N., M. Henty, S. Lemos, J. Portes och C. Bullen (2006), "The impact of free movement of workers from Central and Eastern Europe on the UK labour market", Department of Work and Pensions, Working paper No. 29.
- Hanson, G. (1996), "Economic Integration, Intraindustry Trade, and Frontier Regions", *European Economic Review* 40 (1996), s. 941-949.
- Hanson, G. (1998), "North American Economic Integration and Industry Location", *Oxford Review of Economic Policy*, Oxford University Press, vol. 14(2), s. 30-44.
- Hanson, G. (2001), "U.S.-Mexico Integration and Regional Economies: Evidence from Border-City Pairs", *Journal of Urban Economics*, Elsevier, vol. 50(2), s. 259-287.
- IBIS (2011) "IBIS 2011. Resultat från den nationella gränsundersökningen IBIS 2011, inkommande besökare i Sverige", Rapport 0124, Tillväxtverket.

- Kahanec M., A. Zaiceva och K.F. Zimmermann (2010), "Lessons from Migration after the EU enlargement", kapitel 1 i Kahanec, M och K.F. Zimmermann (red), *EU Labor Markets After Post-Enlargement Migration* Springer-Verlag, Bonn.
- Lemos, S. och J. Portes (2008), "New Labour? The Impact of Migration from Central and Eastern European Countries on the UK Labor Market", IZA DP No. 3756.
- Longhi, S., P. Nijkamp och J. Poot (2005), "A Meta-Analytic Assessment of the Effect of Immigration on Wages", *Journal of Economic Surveys*, vol. 19, issue 3, s. 451–477.
- Niebur, A. och S. Stiller (2002), "Integration Effects in Border Regions – A Survey of Economic Theory and Empirical Studies", HWWA Discussion Paper 179 (Hamburg Institute of International Economics).
- OECD (2011), *Recruiting Immigrant Workers: Sweden 2011*, OECD Publishing..
- Okkerse, L. (2008), "How to measure labour market effects of immigration: A review", *Journal of Economic Surveys*, vol. 22, issue 1, s. 1–30.
- Ottaviano P. och G. Peri (2012), "Rethinking the effects of immigration on wages", *Journal of the European Economic Association*, vol. 10, issue 1, s. 152–197.
- Pekkala Kerr, S. och W.R. Kerr (2011), "Economic Impacts of Immigration: A Survey", NBER Working Paper No. 16736.
- Petersson, S. (2012), "Bemanningsföretagens roll i rekryteringen av utländsk arbetskraft", Rapport 2012:1, Stockholms universitets Linnécentrum för integrationsstudier (SULCIS).
- Portes, J. och S. French (2005), "The impact of free movement of workers from central and eastern Europe on the UK labour market: early evidence", Department for Work and Pensions, Working Paper No. 18.
- Reed, H. och M. LaTorre (2009), "The Economic Impacts of Migration on the UK Labor Market", *Economics of Migration Working Paper 3*, February 2009, Institute for Public Policy Research.
- Svenska Dagbladet (2010), "Utländska företag smiter från miljonskulder", 20 december 2010, hämtad 16 april 2013 från http://www.svd.se/naringsliv/utlandska-foretag-smiter-fran-miljonskulder_5820251.svd.

- Sveriges Radio (2004), "Oro för arbetslöshet för chaufförer efter EU-utvidgning", 9 mars 2004, hämtad 16 april, 2013 <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=91&artikel=381045>.
- Sydsvenskan (2011), "Åkerijobb flyttas utomlands", 30 december 2011, hämtad 22 april 2013 från <http://www.sydsvenskan.se/ekonomi/akerijobb-flyttas-utomlands/>.
- Åslund O. och O. Nordström Skans (2010), "Will I see you at work? Ethnic workplace segregation in Sweden 1985–2002". *Industrial and Labor Relations Review*, vol. 63, issue 3, s. 471–493.
- Åslund O. och M. Engdahl (2013) "Open borders, transport links and local labor markets", Working paper 2013:11, IFAU.

IFAU:s publikationsserier – senast utgivna

Rapporter

- 2013:1** Olsson Martin ”Anställningsskydd och föräldrelaterad frånvaro”
- 2013:2** Angelov Nikolay, Per Johansson och Erica Lindahl ”Det envisa könsgapet i inkomster och löner – Hur mycket kan förklaras av skillnader i familjeansvar?”
- 2013:3** Vikman Ulrika ”Så påverkar föräldraförsäkringen nyanlända invandrarers etablering på arbetsmarknaden”
- 2013:4** Forslund Anders, Linus Liljeberg och Leah von Trott zu Solz ”Arbetspraktik – en utvärdering och en jämförelse med arbetsmarknadsutbildning”
- 2013:5** Eliasson Tove ”Löneutveckling bland invandrade och infödda – betydelsen av arbetsplatser och yrken”
- 2013:6** Katz Katarina och Torun Österberg ”Unga invandrare – utbildning, löner och utbildningsavkastning”
- 2013:7** Angelov Nikolay, Per Johansson och Erica Lindahl ”Kvinnors större föräldraansvar och högre sjukfrånvaro”
- 2013:8** Johansson Per, Lisa Laun och Tobias Laun ”Hälsan hos nybeviljade förtidspensionärer över tid”
- 2013:9** Engdahl Mattias och Olof Åslund ”Arbetsmarknadseffekter av öppna gränser”

Working papers

- 2013:1** Nekby Lena, Peter Skogman Thoursie och Lars Vahtrik ”Examination behavior – Gender differences in preferences?”
- 2013:2** Olsson Martin “Employment protection and parental child care”
- 2013:3** Angelov Nikolay, Per Johansson och Erica Lindahl “Is the persistent gender gap in income and wages due to unequal family responsibilities?”
- 2013:4** Vikman Ulrika “Paid parental leave to immigrants: An obstacle to labor market entrance?”
- 2013:5** Pingel Ronnie och Ingeborg Waernbaum “Effects of correlated covariates on the efficiency of matching and inverse probability weighting estimators for causal inference”
- 2013:6** Forslund Anders, Linus Liljeberg och Leah von Trott zu Solz ”Job practice: an evaluation and a comparison with vocational labour market training programmes”
- 2013:7** Eliasson Tove “Decomposing immigrant wage assimilation – the role of workplaces and occupations”

- 2013:8** Katz Katarina och Torun Österberg “Wages of childhood immigrants in Sweden – education, returns to education and overeducation”
- 2013:9** Angelov Nikolay, Per Johansson och Erica Lindahl “Gender differences in sickness absence and the gender division of family responsibilities”
- 2013:10** Johansson Per, Lisa Laun och Tobias Laun “Screening stringency in the disability insurance program”
- 2013:11** Åslund Olof och Mattias Engdahl “Open borders, transport links and local labor markets”

Dissertation series

- 2012:1** Laun Lisa “Studies on social insurance, income taxation and labor supply”